

CIBERESPÈCIES

BUTLLETÍ ELECTRÒNIC DEL SERVEI DE PROTECCIÓ D'ESPÈCIES

ÈPOCA III

MAIG 2022 NÚM. 11

G CONSELLERIA
O MEDI AMBIENT
I TERRITORI
B
/

LA POBLACIÓ DE VOLTOR NEGRE ES TRIPLICA A MALLORCA

© Xavier Manzano

© Marina Adrover

CONTROL DE SERP D'AIGUA •
LA LLUITA CONTRA LA COA DE MOIX
Pennisetum sp.

ÍNDEX DE CONTINGUTS

NOTÍCIES VEGETALS

1

Continua la lluita contra la coa de moix1

ACTUALITAT ANIMAL

2

La població de voltor negre a Mallorca es triplica en la darrera dècada2

Efectes de control de *Natrix maura* sobre una població de ferreret4

Continua l'augment de la població de milana a Mallorca5

Informes pericials dels zoològics de Balears 20216

Radiomarcatge al centre de recuperació de fauna silvestre COFIB Mallorca: una eina imprescindible8

Cens de població reproductora de corb marí a les Pitiüses10

Continua la determinació de l'impacte de les cabres silvestres sobre la vegetació a la Serra de Tramuntana12

Nou cartell informatiu sobre *Dendropoma lebeche*13

PRIMÍCIES DEL PROJECTE ARES

14

Balears Natura Urgent: l'exposició itinerant sobre la fauna i la flora amenaçada de les Illes Balears14

Portada: Voltor negre (Joan Mateu), *Natrix maura* (Xavier Manzano) i *Pennisetum sp.* (Marina Adrover)

Edició: Servei de Protecció d'Especies, Govern de les Illes Balears

Portal web: especies.caib.es

Adreça: C/ del Gremi dels Corredors, 10 (polígon de Son Rossinyol), 07009 Palma

Telèfon: 971784956 – Fax: 971176967

Adreça electrònica: especies@dcapea.caib.es

Coordinació de la publicació: Lucía Latorre (Projecte ARES-SEO/BirdLife)

Maquetació: MOEBO.es

© Govern de les Illes Balears

Si vols rebre el CIBERESPÈCIES, envia un missatge a especies@dcapea.caib.es amb el teu nom i adreça electrònica.

Si vols consultar els CIBERESPÈCIES anteriors, entra aquí: <http://www.caib.es/sites/proteccioespecies/ca/ciberespecies-75778/>

NOTÍCIES VEGETALS

CONTINUA LA LLUITA CONTRA LA COA DE MOIX *Pennisetum* sp.

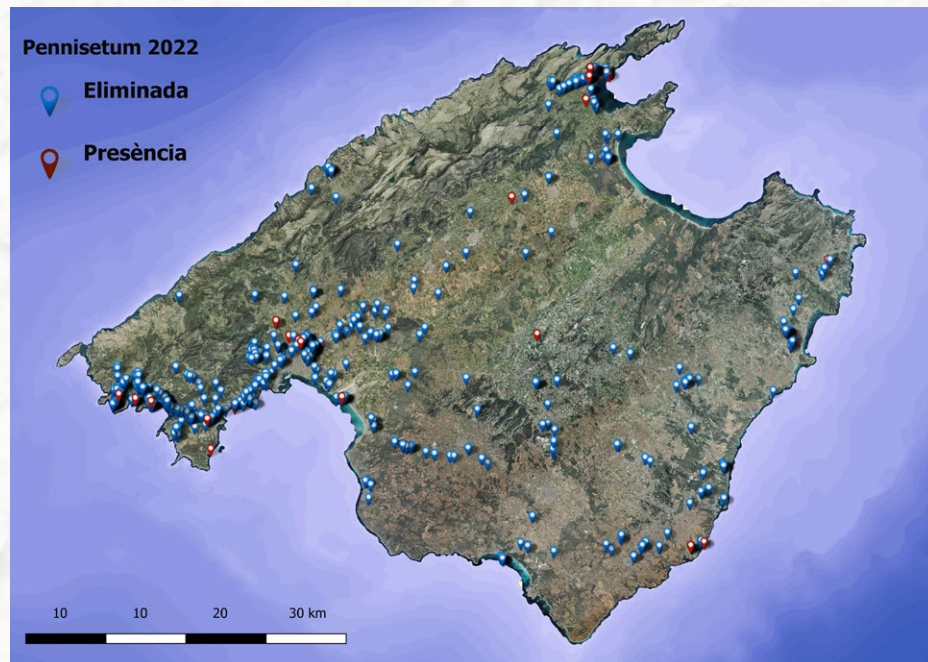
Per Marina Adrover

Les feines de lluita contra la coa de moix (*Pennisetum* sp.) a Mallorca es duen a terme amb intensitat des de fa uns vuit anys. És una espècie amb una capacitat invasora contrastada i, per aquest motiu, es va incloure en el Catàleg espanyol d'espècies exòtiques invasores (Reial decret 630/2013). Es tracta d'un gènere molt atractiu des del punt de vista ornamental, de manera que, fins aleshores, es comercialitzava en viviers. Les espècies del gènere que estan en fase incipient d'invasió a les illes Balears són *Pennisetum clandestinum*, *P. setaceum* i *P. villosum*. Recordem que la inclusió de les espècies en el Catàleg implica la prohibició genèrica de posseir-les, transportar-les, traficar-les i comercialitzar-ne exemplars vius o morts i les seves restes o propàguls, ni tan sols en el comerç exterior.

Aquesta pretén ser una actualització de les dades recollides i presentades al Ciberespècies 7 (març del 2020) a través del Servei de Protecció d'Espècies. A l'illa d'Eivissa actualment s'està duent a terme un projecte d'erradicació de *Pennisetum* sp, que tindrà una durada de tres anys (fins al 2024). Quan finalitzi, es farà un balanç final dels resultats obtinguts i de l'estat de la població d'aquestes invasores a l'illa. A Menorca i Formentera no s'han observat canvis rellevants respecte a la darrera revisió del 2020. Amb tot això, en aquesta revisió únicament s'ha recollit la informació de l'illa de Mallorca.

A Mallorca les dades més antigues d'eliminació són de l'any 2010. Al 2020 es disposava de 904 registres, dels quals 851 corresponien a actuacions d'eliminació ja executades i revisades periòdicament per evitar rebrotos; mentre que 51 eren registres de l'espècie encara pendents d'erradicar.

Enguany, l'acumulació de registres és de 1.062, dels quals 1.009 corresponen a actuacions d'eliminació executades i revisades i la resta, 57 punts, estan pendents d'erradicar.

Mapa de erradicació de *Pennisetum* sp. a la actualitat.

Elaboració: Servei de Protecció d'Espècies

Exemplar localitzat per membres de l'IBANAT.

© Marina Adrover

ACTUALITAT ANIMAL

LA POBLACIÓ DE VOLTOR NEGRE A MALLORCA ES TRIPLICA EN LA DARRERA DÈCADA

Per Lucía Latorre i Carlota Viada

L'octubre del 2021, una setantena de voluntaris i voluntàries van participar en el primer cens fotogràfic de voltor negre a Mallorca. Els resultats van ser més que bons, ja que amb les fotografies que es van fer es calcula que n'hi ha una població de 332 exemplars. Això suposa quasi el triple del que es va estimar en el darrer cens del 2008, que va elaborar el Fons per a la Conservació del Voltor Negre, en el qual es van comptabilitzar 123 individus.

La metodologia en el treball de camp va consistir a posicionar entre un i quatre observadors en zones de màxima presència de l'espècie durant almenys dos dies. Aquest mètode és el mateix que es fa servir des del 1993, cosa que permet comparar-ne les dades, tot i que en aquest cas s'ha millorat la detecció i s'ha disminuït el risc d'errors en el cens visuals, ja que s'ha incorporant almenys un fotògraf a cada equip.

Entre tots es van aconseguir 1.021 imatges, de les quals es van poder utilitzar 465 observacions útils pels mètodes estadístics que es fan servir en les darreres dècades (captura-recaptura).

En el recompte, que va organitzar SEO/BirdLife en col·laboració amb la Conselleria de Medi Ambient dins el projecte ARES 2, han participat el Servei de Protecció d'Espècies, l'Institut Balear de la Natura (IBANAT), el Servei de Caça del Consell de Mallorca, així com voluntaris i voluntàries de SEO-Virot, del Grup d'Observadors de Rapinyaires d'Albercutx (GORA), del GOB-Mallorca, de la Fundació Vida Silvestre de la Mediterrània (FVSM) i de l'Associació de Fotografia de Natura de les Illes Balears (AFONIB).

Els resultats obtinguts palesen la recuperació poblacional extraordinària que ha experimentat el voltor negre

Voltor negre jove. © Jordi Cifre

a Mallorca des dels anys setanta-vuitanta, moment en què va estar a un pas de l'extinció. La població és objecte de seguiment continuat des del 1973. Des de la dècada dels vuitanta, quan la població del voltor negre estava en el pitjor moment, l'espècie ha experimentat un creixement lent, però regular, gràcies a les mesures de conservació i de reforçament poblacional que es van dur a terme. A partir de l'any 2010, el ritme de creixement s'ha incrementat.

Amb motiu d'aquest cens, el 10 de febrer es van presentar els resultats a la finca de Mortitx, on el conseller de Medi Ambient i Territori, Miquel Mir, i la coordinadora del cens per part de SEO/BirdLife, Carlota Viada, van agrair la tasca feta pels voluntaris i voluntàries i es va ratificar la "tendència a l'alça de la recuperació de l'espècie, fruit de la feina de recuperació a través de la repoblació i la lluita contra el verí". S'ha conclòs també que "tot i que la recuperació del voltor negre a Mallorca és evident, cal considerar que encara és una població fràgil, que ocupa un territori petit i limitat i que el seu bon estat depèn

Foto de grup de la presentació dels resultats del cens.

© Servei Protecció d'Espècies

de diverses activitats humanes, com el manteniment de la ramaderia extensiva o la limitació d'activitats de lleure actiu a les zones més vulnerables. Els treballs de seguiment han de continuar de manera periòdica. I, per descomptat, cal continuar actuant per evitar casos de mortalitat no natural, com ara trets, verí il·legal o, més eventualment, electrocucions en línies elèctriques".

Actualment, el voltor negre està catalogat com a 'vulnerable' pel Catàleg Espanyol d'Espècies Amenaçades. El projecte de recompte és una de les actuacions que preveu el Pla Terras-se, de recuperació, conservació i seguiment de les aus rapinyaires diürnes de les Illes Balears, en què es revisa el cens d'aquesta espècie cada deu anys.

EFFECTES DEL CONTROL DE NATRIX MAURA SOBRE UNA POBLACIÓ DE FERRERET

Per Xavier Manzano i Irene Garneria

La serp d'aigua, *Natrix maura*, és una de les espècies que van arribar a les illes Balears amb les primeres poblacions humanes. Actualment, és el principal depredador del ferreret i es considera que és la causa que s'extingís a Menorca i de la seva distribució actual a Mallorca, reduïda als torrents més inaccessibles de la Serra de Tramuntana.

La presència de la serp d'aigua als punts de reproducció té, a més de l'efecte directe per depredació, un efecte indirecte per inhibició de la reproducció, que s'observa en els recomptes anuals, coordinats des del Servei de Protecció d'Espècies. El control de serps és, per tant, una de les accions de conservació principals del ferreret que es porten a terme.

Fins a l'actualitat no s'ha trobat cap mètode passiu amb bons resultats per controlar la serp d'aigua, malgrat que s'han provat diferents models de trampes. Per a la captura es duen a terme visites periòdiques en els punts de reproducció i es capturen les serps que s'hi detecten. La presència de depredadors provoca canvis en l'actitud de les larves de ferreret, la qual cosa ens dona un avantatge a l'hora d'identificar els gorgs on hi pot haver una serp. La captura, que es fa manualment amb l'ajuda d'un ganxo, ha de ser ràpida per evitar que la serp s'amagui i pugui escapar, i algunes vegades s'ha d'esperar que surti a respirar.

Més concretament, en una de les poblacions naturals ubicada en un torrent de la Serra de Tramuntana, els resultats del seguiment larvari indicaven una clara tendència a la baixa. En pocs anys la població del torrent havia passat d'unes 6.000 larves l'any 2011 a les 2.000 l'any 2016. Paral·lelament, s'observava un increment de la presència de *Natrix maura*, que va passar de 0 a 4 exemplars capturats en els mateixos anys.

Vista la situació, es va decidir portar a terme una captura intensiva de serps. La campanya es va iniciar durant la primavera del 2017, abans del començament de l'època de reproducció del ferreret. Es van capturar fins a 18 serps, el nombre màxim detectat en un mateix torrent en tota la sèrie històrica. Les campanyes es van mantenir durant els anys successius, en què es van capturar 6 serps el 2018, 5 el 2019, 4 el 2020 i 2 el 2021. La població de ferreret va continuar disminuint fins al 2020, any en què es va produir un canvi de tendència amb un increment notable en el darrer recompte, que va arribar fins a gairebé 4.000 larves.

La població larvària actual encara no ha arribat als nivells d'abans de la presència de *Natrix maura*, però sembla que l'esforç de captura comença a donar resultats. El recompte del 2022 serà clau per confirmar la bona tendència i la recuperació d'aquesta població.

Feina de camp pel control de *Natrix maura*.

© Xavier Manzano

CONTINUA L'AUGMENT DE LA POBLACIÓ DE MILANA A MALLORCA

Per **Lucía Latorre**

Segueixen les bones notícies per a la milana a Mallorca. El darrer cens que es va fer entre el 2019 i el 2021 en va comptabilitzar entre 169 i 184 nius o territoris. Això suposa un augment considerable, ja que el 2018 es van comptabilitzar 135 parelles reproductores.

Atès el creixement de la població de milana a Mallorca, aquest darrer cens es va fer dividint l'illa en tres sectors: Tramuntana, Migjorn i Llevant. Els primers anys, els agents de medi ambient van ser els encarregats de fer aquest cens, mentre que el 2021 ho va ser el biòleg Jason Moss, com a part de l'associació TAIB (Treballem per s'Albufera i les Illes Balears).

Aquest darrer cens es va dur a terme amb 416 visites de camp i el monitoratge de 271 nius diferents, dels quals 184 es van registrar com a ocupats i 57 corresponen a nius o territoris nous. Els resultats són notables, ja que la densitat assolida és de les més elevades de tot Europa (0,08 parelles/km²) i supera amb escreix la densitat a la Península, on és de 0,005 parelles/km².

Tot i que la milana manté una progressió positiva, no es pot abaixar la guàrdia si es volen evitar episodis devastadors com el del 1999, en què es va registrar una forta disminució

d'efectius poblacionals, els quals van quedar reduïts a només 4-6 parelles reproductores. De fet, aquesta espècie continua estant amenaçada a escala legal com "en perill d'extinció" pel Reial decret 139/2011. Així mateix, en l'última revisió del *Llibre Vermell de la UICN de vertebrats de les Illes Balears* es classifica com a "gairebé amenaçada". En el *Llibre Vermell de les Aus d'Espanya* apareix com "en perill". En l'àmbit internacional, s'inclou a l'annex 1 de la Directiva d'aus i a l'apèndix de la Convenció sobre la Conservació d'Espècies Migratòries.

El control de la població reproductora de milana a Mallorca va començar l'any 2013, i des d'aquest moment la milana manté una progressió positiva que esperem que continuï fent front a les amenaces com les electrocucions, el verí i els trets. Per això, la milana és una de les espècies que s'inclouen en el Pla Terrasse de recuperació, conservació i seguiment de rapinyaires diürns de les Balears, que previsiblement s'aprovarà enguany. Per a la milana, l'objectiu poblacional d'aquest pla era arribar a les 150 parelles a Mallorca, la qual cosa ja s'hauria aconseguit. Amb aquests bons resultats, el Servei de Protecció d'Espècies s'ha permès col·laborar amb reforços en poblacions amb pocs individus, com és l'andalusa, a la qual es van aportar 15 polls el 2021, i es té la previsió de tornar-hi a col·laborar el 2022.

Milana Milvus milvus en vol. © Fátima Garrido

INFORMES PERICIALS ZOLÒGICS DE BALEARS 2021

Per Juan José Bazán

Des de l'antiguitat l'home ha tingut curiositat per veure de prop animals salvatges, i al segle XIX ja existien les “cases de feres”, antecessores dels actuals parcs zoològics. Avui dia aquests no poden existir només per satisfer la curiositat d'infants i adults com un simple negoci, sinó que els parcs zoològics estan obligats a tenir una finalitat educativa, de conservació d'espècies i els seus hàbitats; a tenir programes científics així com d'intercanvi d'animals amb altres zoos i, a més, a justificar l'origen, present i futur, dels animals que s'hi poden veure.

A les Balears, tot i que en pugui sorprendre el nombre, hi ha 8 instal·lacions de diferents empreses registrades com a parcs zoològics: Marineland; Palma Aquarium; la Reserva del Galatzó; Natura Parc; l'Aquàrium del centre de visitants del Parc Nacional de Cabrera, a la Colònia de Sant Jordi; el Safari-zoo de Sa Coma a Mallorca; el Lloc de Menorca, i l'Aquàrium Cap Blanc de Sant Antoni, a Eivissa.

El Servei de Protecció d'Espècies i SEO/BirdLife, a través del projecte Ares II, s'encarrega d'inspeccionar les condicions dels animals als zoos. Els informes pericials veterinaris sobre les condicions en què es troben els animals als zoològics de

les Balears és imprescindible per garantir un bon control de la sanitat i de la seva alimentació, condicions ambientals (temperatura, humitat, espai vital...), etc., i així assegurar que es compleixen la legislació espanyola i europea sobre aquest tema.

Lemures Lemur catta al Lloc de Menorca.

© Juan José Bazán

Elans Taurotragus oryx al Safari Zoo de Porto Cristo, Mallorca.

© Juan José Bazán

Els zoos sempre presenten reptes de tota mena i molt diferents a cada instal·lació, perquè no és el mateix un xou de dofins que un gran aquari o una reserva de muntanya. En els informes elaborats per a l'ARES II s'han vist reflectits diferents tipus de reptes als quals s'enfronten aquestes instal·lacions, des dels més greus —com les dificultats per controlar la presència de rosegadors i insectes o la presència d'animals amb lesions a la vista del públic i sense el tractament correcte— i, en altres casos, problemes més lleus —com la falta d'informació al públic sobre les espècies o informació incompleta sense que el zoo doni la importància deguda a la seva funció educativa. A més, s'ha pogut

detectar una falta general de presència més constant de professionals veterinaris als zoològics balears, la qual cosa es reflecteix, sens dubte, en un millor control sanitari dels animals. No obstant això, entre els treballadors dels zoos trobem personal veritablement entusiasta, amb un gran amor pels animals que cuiden, fins i tot quan les condicions de treball no són les millors.

Respecte a l'evolució d'aquests centres a les Balears, entre els informes del 2018 i els del 2021 s'ha pogut detectar que, amb la pandèmia del 2020-2021, la falta d'ingressos dels zoos ha fet que aquests hagin de fer un gran esforç per mantenir els animals; perquè, tot i no tenir ingressos, els animals han seguit amb la seva vida, amb les despeses que suposen el seu manteniment, alimentació, despeses veterinàries, etc. Una altra tendència que s'observa és la reducció del nombre d'espècies i d'animals, en general. Quan anteriorment es tendia a tenir un gran nombre d'individus, grans i exòtics com lleons, tigres, elefants, girafes..., avui dia als zoos balears veiem més presència de fauna local i projectes necessaris de cria d'espècies autòctones en perill d'extinció.

D'altra banda, l'augment de la consciència social dels últims anys respecte als drets dels animals es va reflectint amb la inversió i la millora de les instal·lacions. Com a exemple, el 2018 es van reflectir les condicions incorrectes en què es trobaven els felins d'un dels zoos, quan en l'actualitat ja no hi ha aquesta situació. En diversos zoos també trobem noves construccions en projecte per a ocells i altres espècies, a fi que els animals es puguin moure en espais més grans i amb més llibertat.

Suricata Suricata suricatta
al Safari Zoo de Porto Cristo,
Mallorca.

© Juan José Bazán

RADIOMARCATGE AL CENTRE DE RECUPERACIÓ DE FAUNA SILVESTRE COFIB MALLORCA: UNA EINA IMPRESCINDIBLE

Per Jessica Solà Sánchez, Ugo Mameli i Miquel Puig Riera

Ja fa més d'un segle que es va iniciar el marcatge científic d'aus mitjançant anelles. N'hi ha de molt de tipus: anelles de lectura; de plàstic amb numeració alfanumèrica i colors, que en permeten l'observació a distància, o anelles metàl·liques "clàssiques", que poden ser d'alumini, de ferro o d'acer i que presenten una seqüència numèrica que pràcticament només és visible quan es té l'animal a les mans (**Foto a**). La finalitat era entendre una mica més el comportament de les aus, la seva manera de viure i, més concretament, els seus moviments, especialment les migracions. Aquest mètode de marcatge presenta una sèrie de limitacions, com són la impossibilitat de conèixer tots els moviments de l'animal anellat, la seva seqüència en el temps o el seu seguiment, si no és que s'observa de manera directa al camp. A més, la lectura de les anelles metàl·liques depèn d'una possible i, a vegades, complicada futura recaptura de l'animal en alguna estació d'anellament o centre de recuperació.

En qualsevol cas, el marcatge d'aus no està exempt de conseqüències. Qualsevol modificació estètica de l'animal pot causar un benefici, com, per exemple, ser més atractiu per al sexe contrari, o un perjudici, quan, per exemple, l'anella permet que l'animal sigui més vistós per als depredadors naturals.

Avui en dia, gràcies a les millores científiques i tècniques es disposa de noves eines que proporcionen més informació, més precisa i eficient, que l'anellament científic. Aquests nous sistemes de marcatge són els emissors de posicionament remot o dispositius de geolocalització GPS/GSM (**Foto b**). Es tracta d'una tecnologia que permet saber amb més profunditat i en temps real infinitat de paràmetres relacionats amb l'animal marcat, com els moviments, l'altitud, la velocitat, la temperatura, la humitat, etc. Això ens proporciona una visió més global i real sobre l'ecologia i les

Foto a. Àguila peixatera (*Pandion haliaetus*) amb anella metàl·lica oficial i anella plàstica de lectura. © COFIB

Fotos b. *Milana* (*Milvus milvus*) i *corb marí* (*Phalacrocorax aristotelis*) marcats amb dispositius de posicionament remot.

© COFIB

possibles amenaces o perills que tenen les diferents espècies de fauna silvestre i ens permet millorar-ne les poblacions i l'estat de conservació.

Hem de ser conscients que no es tracta d'una eina infal·lible. Encara ara es tracta de dispositiu cars, d'accés limitat, amb una vida útil curta i que s'han d'emprar de manera correcta i precisa per disminuir els riscos inherents de col·locar-los. S'ha de saber quines són les dimensions i el pes de l'emissor; el lloc de l'animal on es col·loca; l'espècie per a la qual està dissenyat; el pes, l'edat, el sexe de l'animal, etc. No és el mateix marcar un poll al niu que un adult trampejat al camp o un individu recuperat i alliberat en un centre de recuperació de fauna. En qualsevol cas, s'ha de tenir tota la informació que s'ha comentat anteriorment, ja que cal que l'emissor no sigui un problema al llarg de la vida de l'exemplar marcat.

El Centre de Recuperació de Fauna Silvestre de Mallorca (CRFSMa), del Consorci per a la Recuperació de la Fauna de les Illes Balears (COFIB), ha atès una mitjana anual de 3.850 animals silvestres durant els darrers 5 anys. Pràcticament tots els exemplars que s'alliberen ho fan identificats, bé amb microxip en el cas dels mamífers, bé amb fotoidentificació en el cas dels rèptils, i amb anelles o emissors en el cas de les aus. Aquest darrer grup suposa més del 57% de les entrades totals al CRFSMa.

L'any 2021, gràcies a la col·laboració amb projectes externs, s'han marcat amb emissor un total de 12 animals recuperats

(Taula 1). Aquest fet ens ajuda a saber no només quina és la biologia de l'espècie, sinó també a fer un seguiment dels animals després de la seva recuperació, i així confirmar l'èxit o la necessitat de millora dels protocols i els procediments que s'han dut a terme durant el seu procés de recuperació.

Espècie	Emissors col·locats
Voltor negre (<i>Aegypius monachus</i>)	2
Voltor lleonat (<i>Gyps fulvus</i>)	1
Milana (<i>Milvus milvus</i>)	9

Taula 1. Espècies i nombre d'emissors col·locats el 2021.

CENS DE POBLACIÓ REPRODUCTORA DE CORB MARÍ A LES PITIÜSES

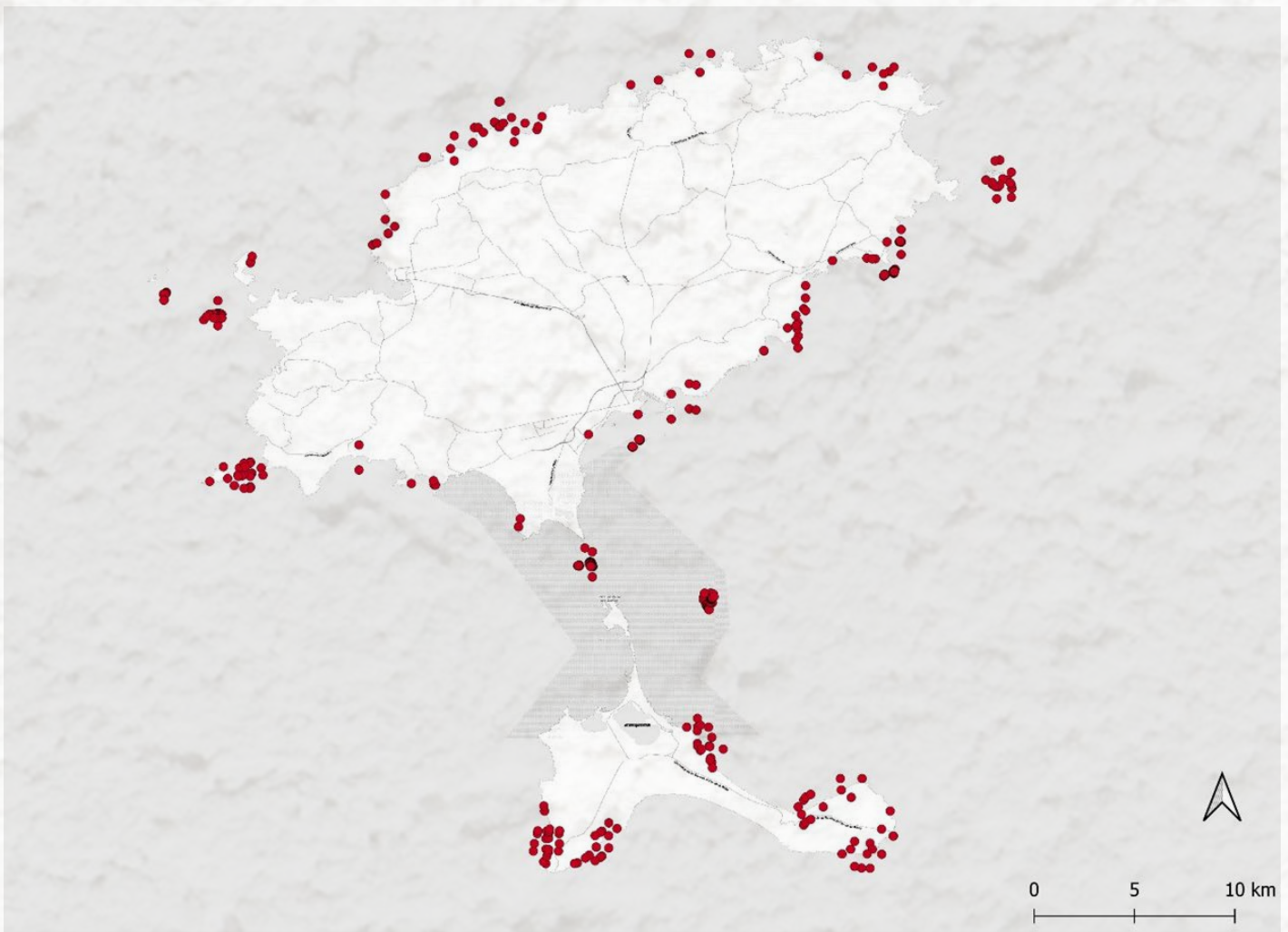
Per Jason Moss

Durant els anys 2022 i 2023 durem a terme un cens complet de la població reproductora de corb marí (*Gulosus aristotelis*) a les illes Balears. Aquest ambiciós projecte representa el cens més complet de l'espècie que s'ha fet mai a les illes Balears, i ens ajudarà a actualitzar el coneixement que tenim de l'estat actual de la seva població. El projecte s'està desenvolupant en el marc del projecte ARES II, per encàrrec de SEO/BirdLife amb la Conselleria de Medi Ambient i Territori del Govern de les Illes Balears.

Durant el febrer del 2022 s'ha completat la primera fase del cens i se n'ha monitorat tota la població de les Pitiüses durant 11 dies de temps meteorològic excepcionalment bo. Se'n van registrar un total de 443 nius actius, dels quals 76 eren a la costa d'Eivissa, 81 a Formentera i 286 a petits illots que envolten les Pitiüses.

Al Parc Natural de Ses Salines d'Eivissa i Formentera se'n van registrar 146 nius, mentre que a la Reserva Natural d'Es Vedrà, Vedranell i Illots de Ponent se'n van registrar 66 nius. Les zones fora d'aquestes àrees protegides en van acollir 231 nius.

Comparant aquests resultats amb els que es recullen gairebé anualment al Parc Natural de Ses Salines d'Eivissa i Formentera i a la Reserva Natural d'Es Vedrà, Vedranell i Illots de Ponent observem una tendència aparentment estable, amb 212 nius registrats el 2022 en comparació amb els 209 nius del 2020. Tot i que encara s'està duent a terme l'anàlisi dels resultats d'aquest cens, aquesta tendència aparentment estable és positiva per a l'espècie a les illes Balears. Igual que el nostre cens del 2022, el seguiment del 2020 es va fer durant el mes de febrer, la qual cosa permet que sigui una comparació precisa.

Distribució de nius de corb marí a les Pitiüses – Febrer de 2022. Elaboració, Jason Moss

El fet que les dates dels censos del 2020 i el 2022 siguin similars és especialment important, atès que la població mediterrània de corb marí presenta un cicle reproductor asincrònic. A causa d'aquesta característica, qualsevol cens anual únic s'ha de considerar com un resultat de mínims, ja que un cens complet requeriria diversos recomptes durant tot el cicle de reproducció (des de finals de novembre fins al juny).

L'any 2023 continuarem amb el cens, amb l'esperança de cobrir tota la costa de Mallorca, incloses Cabrera, sa Dragonera i tots els illots, i rebrem les dades demogràfiques del cens de Menorca.

Volem agrair la col·laboració del Parc Natural de Ses Salines d'Eivissa i Formentera, de la Reserva Natural d'Es Vedrà, Vedranell i Illots de Ponent i de la Reserva Marina dels Freus d'Eivissa i Formentera per la seva inestimable ajuda i per la prestació d'embarcacions i patrons experimentats durant el transcurs del cens. També volem agrair l'assistència a Esteban Cardona, Oliver Martínez i Miquel Ramis, que van oferir el seu temps i experiència per col·laborar en el cens.

Corb marí Phalacrocorax aristotelis al cens de Pitiüses.

© Jason Moss

Polls de corb marí Phalacrocorax aristotelis al cens de Pitiüses. © Jason Moss

CONTINUA LA DETERMINACIÓ DE L'IMPACTE DE LES CABRES SILVESTRES SOBRE LA VEGETACIÓ A LA SERRA DE TRAMUNTANA

Per **Lucía Latorre**

Durant el projecte ARES 1 (2017-2020) es va publicar com a Quadern de Natura número 27 un manual per determinar l'impacte de l'herbivorisme en el medi natural balear, que van redactar els investigadors Miquel Capó i Joan Rita, de la UIB. Aquest manual serveix per determinar el grau d'afecció que l'herbivorisme de les cabres imposa sobre la vegetació en les comunitats que habita, a partir d'una sèrie d'indicadors com la depredació sobre espècies concretes i la densitat d'excrements observats.

L'ARES 2 (2021-2024) preveu la realització i l'actualització del mapa de l'impacte de les cabres silvestres per elaborar una cartografia sobre l'estat d'aquest impacte sobre la vegetació. A aquest efecte, es continuarà amb el treball que ja va començar el cos d'agents de medi ambient amb aquesta finalitat. Així, es continuaran triant diferents finques públiques i privades en les quals es determinarà aquest impacte en dues ocasions. Per determinar l'impacte real de

Efecte de l'herbivorisme a la finca de Son Moragues. © Lucía Latorre

l'herbivorisme, en els resultats es tindran en compte les destruccions de descastes que s'han dut a terme en aquestes finques, tant per part de particulars com pel COFIB.

Enguany s'ha començat per determinar l'herbivorisme en finques públiques, les primeres de les quals són Son Moragues (al municipi de Valldemossa), Galatzó (Calvià) i Míner Gran.

D'aquesta manera s'ha pogut determinar l'impacte de l'herbivorisme sobre tres dels hàbitats més destacats a Mallorca: alzinars, pinedes i carritxeres, i els resultats han estat variables; des d'afeccions molt intenses en els alzinars de Son Moragues fins a intenses o poc intenses a les pinedes de Galatzó.

Aquest treball continuarà durant els tres anys que dura el projecte ARES 2 per, així, determinar els beneficis de les destruccions de castes de cabres en la vegetació de la Serra de Tramuntana.

Efecte de l'herbivorisme a Míner Gran. © Lucía Latorre

NOU CARTELL INFORMATIU SOBRE *Dendropoma lebeche*

Per Francisco Sobrado

El projecte ARES (Actuacions de Recuperació d'Espècies Silvestres 2017-2020), que ha coordinat SEO/Birdlife durant el 2022, instal·larà en diferents indrets de la costa balear diversos panells informatius sobre l'invertebrat marí protegit *Dendropoma lebeche*. Aquests cartells serviran per divulgar-ne l'ecologia i la importància de la conservació i protecció.

Cartell informatiu sobre *Dendropoma lebeche*.

Elaboració: Soldecocos

Tenasses (*Dendropoma lebeche*)

Les 'tenasses' són formacions d'origen biològic que genera el gasteròpode *Dendropoma lebeche*, catalogat com a vulnerable i protegit pel Decret 139/2011. Aquesta espècie de caracol viu aterrada al fons del litoral, sobre les roques situades on trenquen les onades. Són filtradors ja que s'alimenten de la matèria orgànica transportada per l'onatge. Viuen generalment formant colònies de color blanquinós o rosat a conseqüència de seva associació amb algues incrustants. Sobre els fons rocosos de poca pendent i profunditat (plataformes d'abrasió) desenvolupen autèntics esculls que poden arribar als 30 cm de gruix. Les tenasses tenen un paper ecològic molt important al seu entorn ja que protegeixen la roca de l'erosió i augmenten la biodiversitat per la seva capacitat de generar nous hàbitats.

Arrecife mediterràneo (*Dendropoma lebeche*)

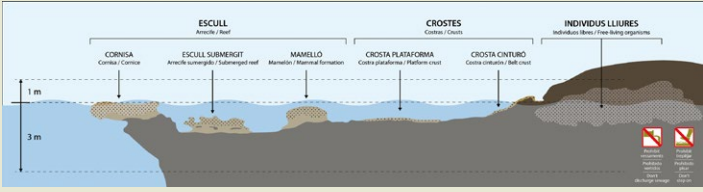
Los 'arrecifes mediterráneos' son formaciones de origen biológico generadas por el gasterópodo *Dendropoma lebeche*, catalogado como vulnerable y protegido por el Decreto 139/2011. Esta especie de caracol vive fija en los fondos del litoral, sobre las rocas situadas en la franja en la que rompen las olas. Son filtradores, ya que se alimentan de la materia orgánica que transporta el oleaje. Viven generalmente formando colonias de color blanquecino o rosado como consecuencia de su asociación con algas incrustantes. Sobre los fondos rocosos de poca pendiente y profundidad (plataformas de abrasión) desarrollan auténticos arrecifes que pueden alcanzar los 30 cm de grosor. Las formaciones de *D. lebeche* tienen un papel ecológico muy importante en su entorno ya que protegen las rocas de la erosión y aumentan la biodiversidad por su capacidad de generar nuevos hábitats.

Vermetid reefs (*Dendropoma lebeche*)

Vermetid reefs are biogenic formations made by the gastropod *Dendropoma lebeche*, classified as vulnerable and protected by the Spanish Royal Decree Decree 139/2011. This species of snail lives fixed on the coastal bottom, on the rocks located in the strip where the waves break. They are filter feeders, they feed on the organic matter that waves bring. The reefs are usually whitish or pinkish because of the association of the snails with encrusting algae. On shallow and soft rocky bottoms (abrasion platforms), they develop reefs that can be up to 30 cm thick. The colonies of *D. lebeche* play a very important ecological role in their environment, as they protect the rocks from erosive processes and increase biodiversity through their capacity to build new habitats.

Dendropoma lebeche no té larva, es desenvolupa de manera directa i tot el seu cicle vital està lligat a la roca. Com no pot desplaçar-se lliurement, les tenasses són molt sensibles a la contaminació, la construcció d'infraestructures en la costa, la regeneració de les platges o el trepig. No obstant això, aquesta condició permet a la comunitat científica obtenir informació de la història de la Mediterrània, el canvi climàtic i la qualitat de les aigües.

Dendropoma lebeche no tiene larva, se desarrolla de manera directa y todo su ciclo vital está ligado a la roca. Como no puede desplazarse libremente, los arrecifes son muy sensibles a amenazas como los vertidos, la construcción de infraestructuras en la costa, la regeneración de playas o el pisoteo. Sin embargo, esta condición permite a la comunidad científica obtener información sobre la historia del Mediterráneo, el cambio climático y la calidad de las aguas.

Dendropoma lebeche don't produce larvae, developing directly into adults, and its entire life cycle is linked to the rock. As it cannot move freely, reefs are very sensitive to threats such as dumping, coastal infrastructure building, beach regeneration or trampling. However, this condition allows the scientific community to obtain information on the history of the Mediterranean, climate change and good water quality.

Direcció General d'Espais Naturals i Bioversitat
Servei de Protecció d'Espècies

GOIB

El *Dendropoma lebeche* és un caracol que viu aferrat al fons del litoral i que està catalogat com a "vulnerable" i protegit pel Decret 139/2011. Són animals filtradors, ja que s'alimenten de la matèria orgànica que transporta l'onatge, i viuen generalment formant colònies de color blanquinós o rosat a conseqüència de seva associació amb algues incrustants. Sobre els fons rocosos de poca pendent i profunditat (plataformes d'abrasió) desenvolupen autèntics esculls que poden arribar fins als 30 cm de gruix. Les tenasses tenen un paper ecològic molt important en el seu entorn, ja que protegeixen la roca de l'erosió i n'augmenten la biodiversitat per la capacitat que tenen de generar nous hàbitats.

PRIMÍCIES DEL PROJECTE ARES

BALEARS NATURA URGENT: L'EXPOSICIÓ ITINERANT SOBRE LA FAUNA I LA FLORA AMENACADA DE LES ILLES BALEARS

Per **Lucía Latorre**

Un dels objectius més importants del projecte ARES II és continuar acostant al públic general l'estat de la fauna i la flora de les nostres illes.

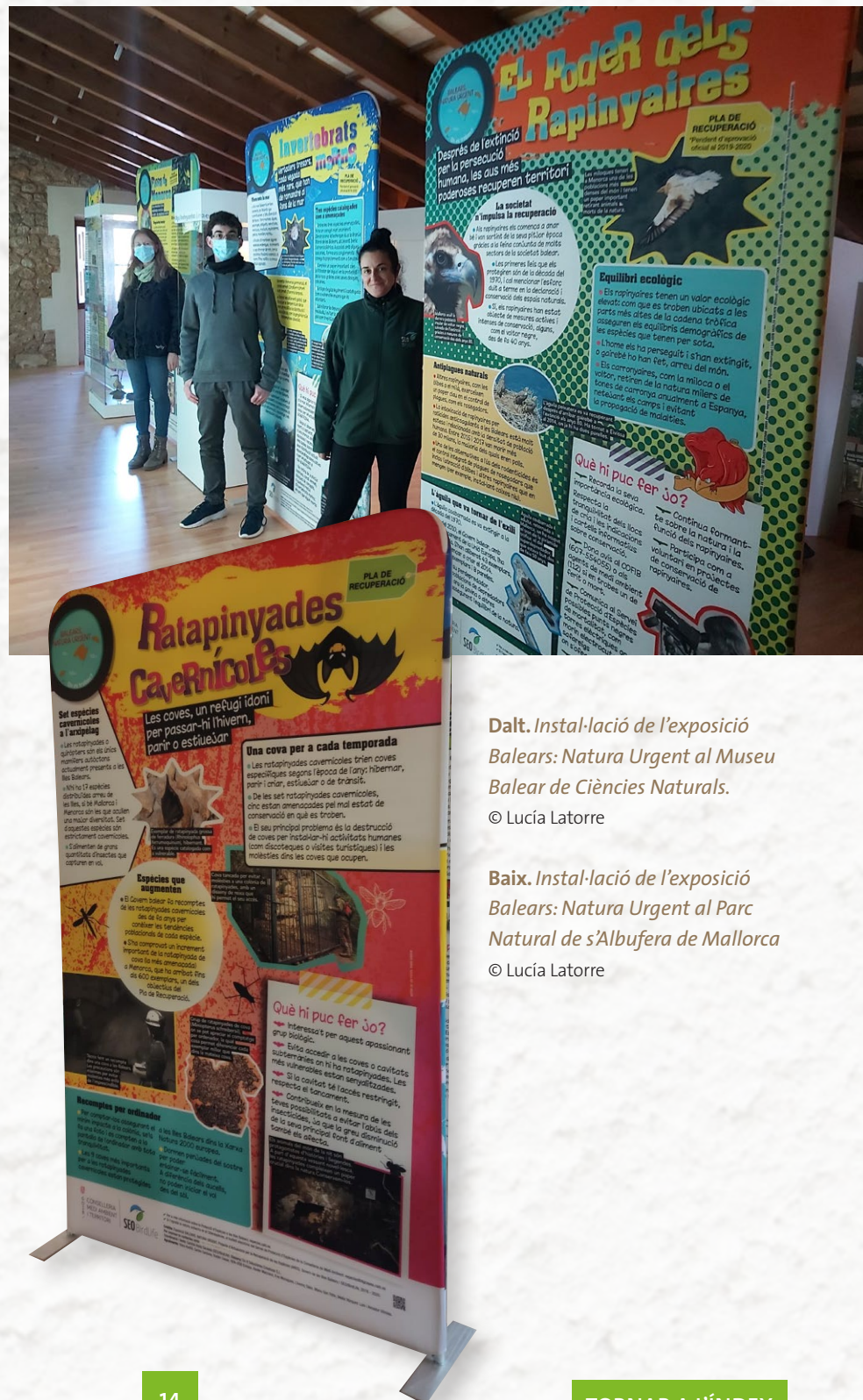
Amb aquesta finalitat, es va crear l'exposició "BALEARS NATURA URGENT". Aquesta exposició itinerant informa, en forma de panells, de les espècies endèmiques, singulars o amenaçades, en les quals se centra el projecte.

Així, hi podem trobar informació sobre espècies endèmiques de les illes, singulars o amenaçades, com són: distribució, amenaces, curiositats, hàbitats, estat dels plans de conservació i, fins i tot, accions per col·laborar a conservar-les.

Totes aquestes espècies i grups d'espècies reben accions de conservació dins del projecte ARES, com ara l'escarabat de Formentera Akis bremeri, la flora de la costa mallorquina, amfibis i rèptils, la flora de Menorca i les Pitiüses, alguns invertebrats marins, quiròpters i rapinyaires com els voltors o la miloca.

Per ara, l'exposició s'ha instal·lat a Mallorca, al Museu Balear de Ciències Naturals de Sóller, del 18 de gener al 25 de març. Ara es pot visitar al centre de visitants del Parc Natural de s'Albufera. A Menorca ja s'ha pogut veure en dos indrets: l'església de Gràcia d'Alaior, del 4 al 25 de febrer, i del 2 al 25 de març a l'entrada del Servei de Cultura i Festes del claustre del Carme. Ara es pot visitar al vestíbul de l'edifici Can Salort de la UIB.

Per a noves dates i localitzacions, estigueu atents a les xarxes socials de SEO/BirdLife Illes Balears, així com a les xarxes de la Conselleria de Medi Ambient i Territori.

Dalt. Instal·lació de l'exposició *Balears: Natura Urgent* al Museu Balear de Ciències Naturals.

© Lucía Latorre

Baix. Instal·lació de l'exposició *Balears: Natura Urgent* al Parc Natural de s'Albufera de Mallorca

© Lucía Latorre

El Projecte d'Actuacions per a la Recuperació d'Espècies Silvestres 2 (ARES 2) conté quinze d'iniciatives de conservació de la fauna i la flora més amenaçada de les Illes Balears, i ha estat contractat per la Conselleria de Medi Ambient i Territori a SEO/BirdLife. S'executa entre el 2021 i el 2024.

Ciberespècies és el butlletí electrònic del Servei de Protecció d'Espècies.

L'època III s'enmarca dins el projecte ARES (Actuacions per a la Recuperación d'Espècies Silvestres) que el Servei de Protecció d'Espècies ha contractat a SEO/BirdLife.

La seva distribució es fa per correu electrònic i també estan disponibles a la plana web del Servei dins aquest enllaç:

<https://www.caib.es/sites/proteccioespecies/ciberespecies-75778/>

G O I B
CONSELLERIA
MEDI AMBIENT
I TERRITORI

